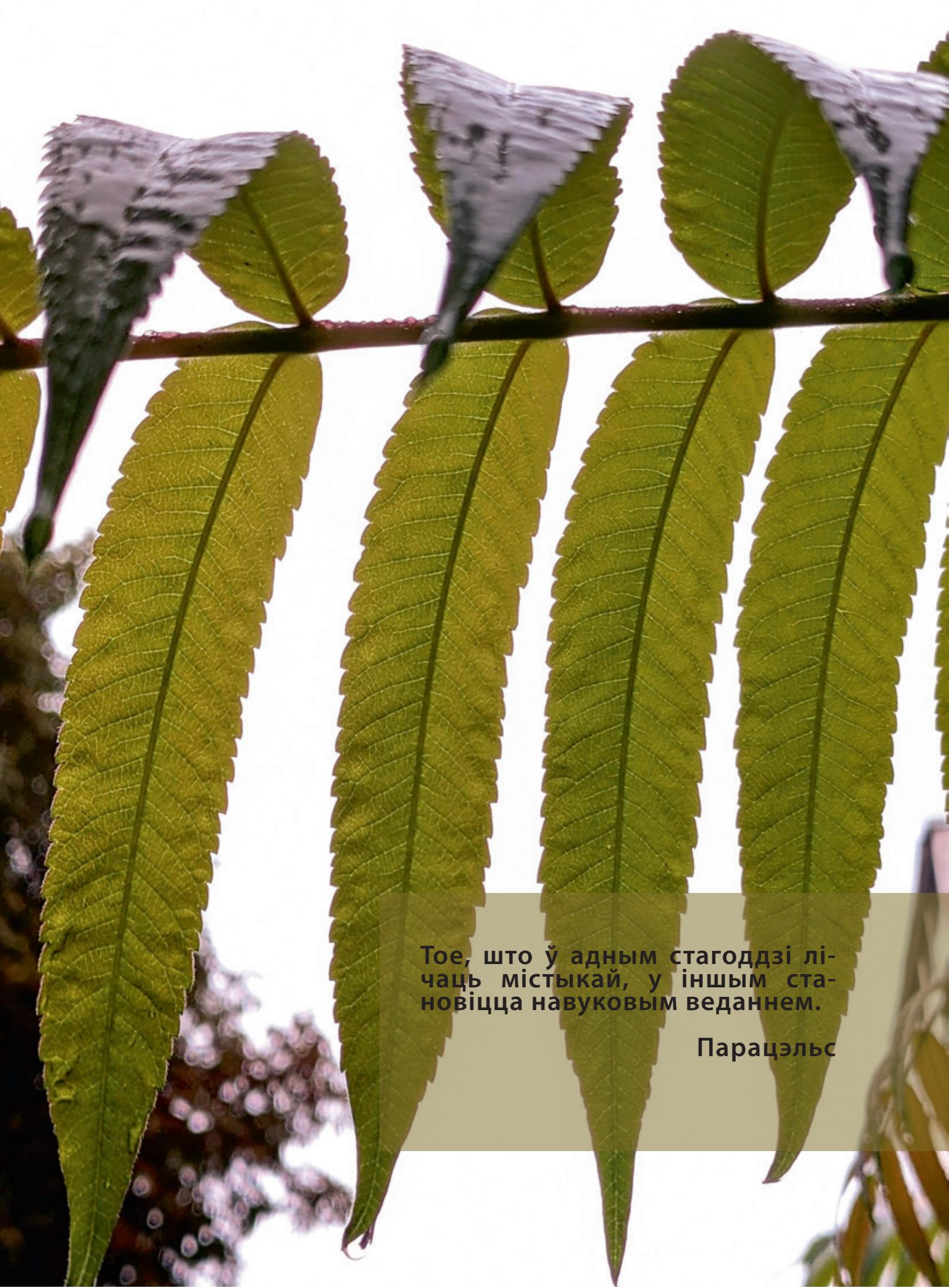

бярозка №10

№10/2022 (1132)

ISSN 0320-7579

Тое, што ў адным стагоддзі лічаць містыкай, у іншым становіцца навуковым веданнем.

Парацэльс

THE WALKING DEAD ПА-БЕЛАРУСКУ

Праглядаючы чарговы серыял пра зомбі, нявольна захапляешся экраннай атмасферай, крыху яе рамантызуеш, бо непадобна яна на тваё штодзённае асяроддзе. Некаторыя нават захапляюцца і шпацыруюць у месцы здымак, каб пабачыць знаёмыя лакацыі, дзе нядаўна з'елі героя фільма.

Аднак зрабіць гэта складана, калі тыя містычныя мясціны знаходзяцца далёка, не ў тваёй краіне. Вельмі шмат проблем, каб даехаць. Камусьці, канешне, цяжка, але не нам, бо такое месца ў Беларусі існуе.

Я кажу пра царкву з літаратурнага зомбі-хорара, якая знаходзіцца ў вёсцы Беніца, за 20 км ад Маладзечна. Магільныя пліты XVIII стагоддзя, дрэвы, якія растуць з паўнішчаных белых веж, драўляныя старыя брамы — усё правільна, чалавека тут няма. Толькі крык крумкача накрывае маўчанне каменных муроў і старажытнага крыжа.

Я не проста так пачаў з мясцін, якія хочацца наведаць для большага паглыбленння ў атмасферу. Самі па сабе яны ствараюць зусім не тое ўражанне, як разам з гісторыяй. Прыгожыя сваёй шэррасцю і закінутасцю краівіды ў сукупнасці з прачытанай навэлай пра зомбі-апакаліпсіс апускаюць у непаўторную атмасферу чагосьці вялікага і казачнага.

Я правёў там усяго пару гадзін і, не чакаючы заходу, паехаў дадому, аднак прапаную ўсё ж такі наведацца ў царкву пад вечар. Для мацнейшых уражанняў.

Цяпер пра кнігу... Беларуская літаратура фантастычная, камедыйная, драматычная і рамантычная, аднак ёсць адзін напрамак, у якім мы толькі пачынаем развівацца. Размова пра жанр хорар. Калі ў кінаіндустріі першыя крокі зроблены («Упыры», «Сашава пекла», «Унутры сябе» і інш.), то літаратура

амаль зусім не развіваецца. Менавіта таму любая работа на дадзеную тэму выклікае як мінімум інтэрэс.

Першы беларускі зомбі-хорар «1813», як вызначае кніга, быў напісаны Уладзімірам Садоўскім у 2016. Навела, па сцвярджэнні онлайн-часопіса Darker, атрымала добры водгук ад беларускага чытача. Разгледзім яе бліжэй.

У цэнтры ўвагі рэальная гістарычна асаба — *Міхаіл Клеафас Агінскі, кампазітар знакамітага паланэза «Развітанне з Радзімай».*

трыа. Садоўскі шляхам апісання прыроды, дзіўных паводзінаў жывёл даводзіць уладальніка кнігі да неабходнага становішча: крыху збянтэжаны, падагрэты, чытач ужо не можа дачакацца самага цікавага — з'яўлення мерцвякоў.

Аднак, на жаль, зомбі амаль не выклікаюць страху. Пасля ўводу першых нячысцікаў, інтэрэс пачынае знікаць. Але неабязважкова рабіць націск на жудасці саміх пачвар, ад іх можа быць праста не па сабе. Жах могуць выклікаць сітуацыі і ўмовы, у якія пагружены галоўныя героі. Садоўскі пайшоў гэтым шляхам. Калі Агінскі ўжо пабачыў мерцвякоў, ён вырашыў ехаць да са-

Трэба дадаць, што сям'я Агінскіх, па кнізе, жыла ў раёне Маладзечна і малілася ў царкве нездалёк, у якой пасля выратоўвалася ад мерцвякоў. Улічваючы гэта, я і вырашыў, што размова менавіта пра Беніцкі храм.

З першых старонак кнігі аўтар пагружае чытача ў атмасферу невядомасці, незразумелага страху. Героі пастаянна адчуваюць штосьці нядобрае: бачаць цені, чуюць шорахі і гукі. Прыём класічны і эфектыўны: інтрыга і зацікаўленасць бегчы па кніжных радках разам з адчуваннем небяспекі — цікавае

мага бліжняга ваеннага лагера і папрасіць дапамогі. У яго атрымалася, і вось атрад, накіроўваючыся на знішчэнне некалькіх зомбі, сустракае ніяк не менш за паўсотні.

І вось апісанне бітвы дае нядрэнны эмацыйны накал. Звязана гэта не толькі з дынамічным, дэталёвым апісаннем, але і з асаблівасцямі беларускіх зомбі. «Класічны» варыяント — павольныя пачвары з жывёльнымі інстынктамі драпежніка: дагнаць і з'есці. Пры гэтым з поўнай адсутнасцю інтэлекту. Нашыя валодаюць высокай хуткасцю і нейкім

падабенствам на калектыўны розум. Менавіта дзякуючы іх здольнасці працаўца як адзіны механізм і адбываеца такі нечаканы фінал. Калі пачвары ўзбіраоўца на муры крэпасці, дзе засталіся апошнія абаронцы, адна па адной. Прычым мы не ведаем пра іх розум да самага канца, што дадае інтэрэсу.

Сам аўтар прызнаеца, што ўзяў ідэю з Кінгаў- скага «Мабільніка» і зом- бі-фільма «28 дзён пас- ля».

Што наконт дыялогаў і самай структуры тэкста — чытаць магчыма. Калі шчыра, то нічога выдатнага я там не заўважыў. Мне не хапае нейкага аўтарскага стылю. Каму як, канешне. Хтось паставіць падабайку, камусьці не хопіць складанасці ў структуры. Для навэлы, якую больш чытаюць для экшану, а не як філасофскі трактат — нармальная. Не перашкаджае асэнсаванню гісторыі і дae магчымасць бегчы па радках.

Дарэчы, наконт тракта- тау. Даволі часта у філь- мах і кнігах на зомбі-тэ- матыку можна сустрэць пытанні маральнага вы- бару. Часам на іх і робіц- ца націск.

Тут жа акцэнт непасрэдна на сюжэт, як мне здаецца, бо такіх складаных пытанняў выбару, калі героя аповесці ставяць у нерэальнае становішча, каб узняць важныя тэмы, я не заўважыў. Магчыма, яны перакрываюцца іншымі дэталямі і на іх не звяртаеца ўвага.

Канец даволі адкрыты і дазваляе прыдумаць працяг гісторыі сям'і Агінскіх. Незразумела, ці змогуць яны выратавацца ад нячысцікаў, што і дае магчымасць працаўца над сюжэтам. Жаданне чытаць далей ёсць. Сам аўтар у інтэрв'ю Darker кажа: «Над працягам гісторыі Агінскага я ўжо працую, па шматлікіх просьбах чытачоў, як кажуць, і назму ўжо прыдумаў (смяеца) — „1814“».

Канешне, складана сказаць, што першая спроба напісаць беларускі зомбі-хорар была добрай. Да заходніх пісьменнікаў нам далёка, аднак і Мінск не адразу будаваўся. У выніку раю пра-гледзець кнігу, хаця б для падтрымання новага жанру ў беларускай літаратуре. Бо мінавіта чытачы даюць магчымасць ёй развівацца. І вельмі хочацца, каб у Беларусі з'явіўся цэлы «жахавы» напрамак.

Застаецца спадзявацца, што аўтар працягне пісаць і падарыць нам яшчэ не адну кнігу.

Mihail Mурза
ФОТА: Аляксандар Пятроўскі

СТАРАЖЫТНЫЯ КЕЛЬТЫ, ХРЫСЦІЯНСТВА, СМЕРЦЬ і ВАРАЖБЫ

У Беларусі Дзень Усіх Святых не з'яўляецца афіцыйным святам, ды і ставяцца да падобнай урачыстасці несур'ёзна. І ўсё ж прыхільнікаў містычнага вечара хапае: хтосьці ўпрыгожвае дом штучным павуціннем, выразае гарбуз, а ўжо пасля поўначы глядзіць фільмы жахаў. Зрэшты многія фанаты не падазраюць, наколькі гэтае свята старажытнае і як выглядала ў самым пачатку.

СВЯТЫ-ПАПЯРЭДНІКІ

2 000 гадоў таму старажытныя кельты, якія жылі на тэрыторыі сучасных Ірландыі, Брытаніі і паўночнай Францыі, адзначалі Самайн паміж восеніскім раунадзенствам і зімовым сонцастаяннем. Традыцыяна народ святкаваў канчатак збору ўраджаю. Людзі запальвалі вогнішчы і прыбіраліся, каб адагнаць злых духаў. Паводле павер'яў, у дзень Самайн бар'ер паміж двумя светамі слá-

беў, і яго проста было зламаць. Дарэчы, у касцюмах пераважалі жывёльныя рысы, бо кельты верылі, што ў замагільных насельнікаў будзе менш спакусы красці казла або сабаку. Кульмінацыяй свята станавілася масіўнае вогнішча, якое распальвалі жрацы-друіды, і чытанне малітвы. Натуральна, пад уплывам розных міфаў, рэлігійных плыняў і нават амерыканскага спажывальніцтва Самайн мноства разоў змяняўся.

Яшчэ адным прабацькам сучаснага Хэлоўіна прынята лічыць Дзень Усіх Святых, які ў свеце святкавалі 1 лістапада. Яго абвясціў Папа Рыгор III у VIII стагоддзі. Да IX стагоддзя ўзмацняўся ўплыў хрысціянства, старажытныя кельцкія абраады выцясняліся з урачыстага жыцця. Паганская мера-прыемствы замяняліся роднаснымі, але ухваленымі царквой.

ЦУКЕРКІ АБО ЖЫЦЦЁ

У Англіі і Ірландыі падчас святкавання Хэлоўіна адбывалася прамое сутыкненне саслоўяў. Беднякі наведвалі дамы заможных гараджан і атрымлівалі выпечку — так званыя «пірагі душы». У абмен жабракі абяцалі памаліцца за мёртвых сваякоў домаўладальнікаў. Пазней падобная традыцыя распаўсюдзілася, актыўна жабраваць пачалі дзеці. Яны хадзілі па суседзях і прасілі падарункі: ежу, гроши і нават эль. Так, у Англіі свята хутка ператварылася ў дзень пачастункаў.

А вось традыцыя з разъянямі гарбузамі прыйшла з Шатландыі ў 1800-х. Дарэчы, узоры рабілі не толькі на гэтай гародніне: у ход ішлі і іншыя культуры. Своеасаблівымі ліхтары сталі пе-рараджэннем міфа пра Скупога Джэка, які падмануў д'ябла, за што быў пакараны. Так, ён блукаў па Зямлі, не маючы нічога, акрамя палаочага вугалька ў рэпе, якой асвятляў сабе дарогу.

Каб адпудзіць няпрошаных гасцей, жыхары Шатландыі ставілі на вокны ліхтары з гарбуза, на якім выразалі жудасныя тварыкі.

У ранній Амерыцы, аднак, так не весляліся ў асноўным праз пратэстантызм. Толькі ў сярэдзіне XIX стагоддзя Дзень Усіх Святых папулярызавалі мігранты з Ірландыі. Жыхары вострава перабраліся на кантынент, ратуючыся ад бульбяного голаду, і прыўнеслі традыцыю розыгрышаў. Праўда, з рысамі вандалізму. У 1800-я нормай было зацягваць хатніх жывёл на дахі свіранаў і фермерскіх фургонаў, а таксама выкарчоўваць гародніну і перакульваць надворныя пабудовы.

У 1930-я гады вялікую папулярнасць пачалі набіраць дамы з прывідамі. Першыя атракцыёны з'явіліся ў Еўропе, забаўку запазычыў і Музей мадам Цюсо ў Лондане. Тут быў пакой жаху з абезгалоўленымі статуямі часоў французскай рэвалюцыі. У 1915 годзе брытанец «акультурыў» стары дом: цымянае свято, дрыготкая падлога, дэмантчныя крыкі — наведальнікі актыўна аддавалі грошы за тое, каб іх напалохалі.

У ЗША падобныя пакой жаху з'явіліся ў часы Вялікай дэпрэсіі. На самай справе гвалт падчас Хэлоўіна дасягнуў піка праз цяжкія эканамічныя ўмовы. Тады бацькі ў турбоце за дзяцей пачалі арганізоўваць дамы або сцежкі з прывідамі, каб зберагчы любімае дзіця ад збіцца і рабавання на дварэ.

З асаблівай увагай да касцюмаў для жахлівагага свята сталі падыходзіць толькі ў 1950-я. Элементы маскіроўкі, калі памятаеце, былі і ў кельтаў, але ў сярэдзіне XX стагоддзя падбор ўбору стаў асобным рытуалам. Усё часцей у вопратцы дзіцяці, якое прасіла цукеркі, можна было адгадаць персанажа з масавай культуры. У топе былі героі радыёперадач, коміксай і філь-

май. Прынцэсы, муміі, клоўны — усе яны запаўнялі вуліцы гарадоў у ноч на 1 лістапада.

Аднак няма худа без добра. У 1980-я былі распаўсяджены гісторыі пра атручаныя на Хэлоўін цукеркі. Сумны выпадак адбыўся ў 1974 годзе, калі жыхар Тэхаса Рональд О'Брайен раздаў палачкі «Піксі» з цыянідам. Яго сын Цімаці з'еў некалькі і неўзабаве памёр.

Дарэчы, папярэджанне пра падробку цукерак на Дзень Усіх Святых з'явілася далёка не адразу. Вытворцы пачалі змяшчаць на прадукцыю так званыя ахойныя пломбы пасля таго, як у Чыкага здарылася дзіўная чарада смерцяў. Першай была 12-гадовая дзяўчынка Мэры Келерман. Увечары ў яе паднялася тэмпература, бацькі далі таблетку тайленола (у нас вядомы як парацэтамол). На раніцу Мэры ўжо была мёртвая. Падобны канец чакаў яшчэ чацвярых. Як пастанавіла расследаванне, у лекі быў падмішаны цыянід. Аднак знайсці вінаватых так і не змаглі.

Але, нягледзячы на трагічныя выпадкі, Дзень Усіх Святых ўсё гэтак жа папулярны. Ёсьць нават шэраг гаданняў, прыдуманых адмысловы для гэтага свята. Іх можна здзяйсніць толькі ўnoch з 31 кастрычніка на 1 лістапада. Напрыклад, кухары выконвалі абавязкі Купідона і закопвалі пярсцёнкі ў бульбяным пюре. Той наведальнік, каму трапляўся падобны пачастунак, мог знайсці сапраўднае каханне, але прадказанне дзейнічала толькі да наступнага Дня Усіх Святых.

Аліна Крылова

БЕЛАРУСКІЯ НЯЧЫСЦІКІ

Набліжаецца канец каstryчніка, а гэта значыць, што хэлоўінская ноч не за гарамі. На святах і вечарынах ведзьмы, зомбі і вампіры пусцяцца ў вар'ятныя скокі са смерцю. А што калі прыйсці на свята нячысцікаў у касцюме Хохліка — чарцяняці, якое любіць совацца па склепах і кладоўках? Ці ператварыцца ў Лесавіцу — у беларускім фальклоры гэта разнавіднасць лясных Русалак, якія выглядаюць як звычайныя жанчыны з доўгімі распушчанымі валасамі, але вочы ў іх чорнага колеру, зубы маленъкія і вострыя, замест ног капыты, а скура зялёная, як лісце дрэў?

Крыніцай ідэй для жудаснага ўбрання на Хэлоўін стане беларуская міфалогія. У інстаграм-акаўнцы Артура Басака, айцішніка з Гродна, можна не толькі пачытаць пра нячысцікаў, але і ўбачыць іх на свае вочы. Дыджытал-мастак малюе персанажаў беларускага фальклору з дапамогай стылуса і маленъкага экрана смартфона. Артур расказвае: «Здаецца, грэцкія і скандынаўскія міфалагічныя істоты настолькі папулярныя, што іх і так малююць усе, здымаюць фільмы і серыялы, робяць камп'ютарныя гульні. А вось беларуская міфалогія амаль нікому невядома, нават самім беларусам. Адсюль і цікавасць да яе. Некаторых персанажаў нашага фальклору ўвогуле не знайдзеш у інтэрнэце, нават апісанне, не толькі выявы. Інфармацыя ёсьць выключна ў навуковых кнігах, а шмат істот я адлюстраваў упершыню».

Міфалогій Артур захапляеца з дзяцінства. Ён вырас на ілюстрацыях

Валерыя Пятровіча Славука ў розных дзіцячых кнігах. У маленстве творца малаў і грэцкую Лярнейскую гіду, і Нямейскага льва, і скандынаўскага воўка Ферніра. Але з цягам часу з'явілася пытанне, а што ў нас, у беларусаў, было замест кентаураў ды Мінатаураў? Тады ён неверагодна захапіўся параграфамі падручніка па беларускай гісторыі, у якіх распавядалася пра Усяслава Чарадзея і яго магічныя здольнасці пераварочвацца ў воўка.

Зараз жа мастак прызнаеца: «На іншыя міфалогіі няма ні часу, ні жадання. Калі казаць пра беларускіх нячысцікаў, то яны вельмі адрозніваюцца ад іншых. Беларусь — краіна балот, таму амаль усе жудасныя нячысцікі звязаны з багнай. Іх вельмі шмат, таму што вера ў іх трымалася доўгі час, нават пасля прыходу хрысціянства на вёсках захоўваліся старажытныя абраады і павер'і. Дзякуючы нататкам фалькларыстаў зараз пра гэта ўсё яшчэ можна даведацца, негледзячы на тое, што вёска ў сваім першапачатковым выглядзе вымірае».

Артур Басак парай некалькі класічных кніг па беларуская міфалогіі і фальклору, дзе можна знайсці інфармацыю пра нашых пачвар ды монстраў. Напрыклад, энцыклапедычны слоўнік «Міфалогія Беларусаў» пад навуковай рэдакцыяй Таццяны Валодзінай і Сяргея Санько. Знакамітая «Зямная дарога ў вырай: Беларускія народныя прыкметы і павер'і» Уладзіміра Васілевіча, працы Паўла Шпілеўскага і Адама Багдановіча, выпускі «Беларускага Фальклору», які выдае час ад часу НАН Беларусі, зборнікі казак «Заклятыя скарбы», «З рога ўсяго многа», «Людзей слухай, а свой разум май» і г. д. «Усё гэта ёсьць у маёй хатній бібліятэцы, і адтуль я бяру падмурак для сваіх малюнкаў», — падзяліўся ілюстратар.

На малюнках ёсць і нячысцікі, якіх творца прыдумвае сам, — гэта пярэваратні. Тут усё проста: Артур бярэ жывёл з нашай фаўны, апранае іх у латы Радзівілаўскай калекцыі (часам звязвае персанажа з рэальным гістарычным рыцарскім або шляхецкім родам Вялікага Княства Літоўскага) і піша якую-небудзь жахлівую фэнтэзійную замалёўку.

Зусім хутка выйдзе кніга Артура Басака — артбук з ілюстрацыямі лясных нячысцікаў.

У гэтым годзе мастак супольна з Яўгенам Катом ужо выпусціў каляндар «Беларускі бестыярый».

Але сваю творчасць майстар паспяхова прасоўвае і афлайн. У яго была міні-выставка ў Гродна ў этнакраме «Цудоўня». Таксама яго ілюстрацыя знаходзіцца ў мастацкім фондзе музея Лідскага замка. Гэта выява здані аднаго з ваяроў князя Карыбута, які раней жыў і кіраваў Лідскім замкам, але пры аблозе пакінуў яго і здрадзіў сваім воінам. Іх прывіды і дагэтуль шукаюць яго. Цікавасць выставы яшчэ і ў tym, што супрацоўнікі замка кожны тыдзень вешаюць карціну ў розныя месцы, то-бок наведвальнікам яшчэ трэба адшукаць гэтую здань.

У жніўні гэтага года была ўжо большая выставка на фестывалі славянскай міфалогіі «Шлях цмока» ў Бярэзінскім запаведніку. «Ілюстрацыі з гэтай выставы потым трапілі ў Музей міфаў, які таксама знаходзіцца ў запаведніку. Каму цікава, можна завітаць туды ды паглядзець іх», — запрашае мастак.

А калі вельмі хочацца павандраваць,

то амаль што кожны беларускі замак мае свае легенды. У Нясвіжы Катахына Радзівіл лётае апоўначы ў выглядзе пачварнай савы, а па залах палаца блукае Барбара Радзівіл — Чорная Панна. У Мірскім замку вас можа напалохаць здань Софі Святаполк-Мірскай, а ў Гальшанах — Чорнага Манаха. Ёсьць прывіды і ў Крэве, і ў Любычы.

Але самая звычайнай вёска, дзе ёсьць гумно, пуня або хлеў з вясковой хатай і печкай унутры, — гэта асноўная лакацыя для міфалагічнага натхнення. Тут вам жытло і Агневіка, і Пячурніка, і Ваструхі. А разглядаць сядзібных нячысцікаў (Пунніка, Хатніка, Хлеўніка, Гуменніка) і чытаць пра іх аўтараў парайу У Музей народнай архітэктуры і быту, што ў Строчыцах.

У нас амаль што кожны замак, горад, вёска, возера, рака або ўзвышша маюць сваю асабістую легенду. Таму пачніце з таго месца, дзе вы жывеце. Пашукайце цікавыя мясцовыя легенды пра лакальных прывідаў, пачвар, цмо-каў або вядзьмарак. І абавязкова напішице мне пра гэтыхя легенды, каб я іх потым намаляваў.

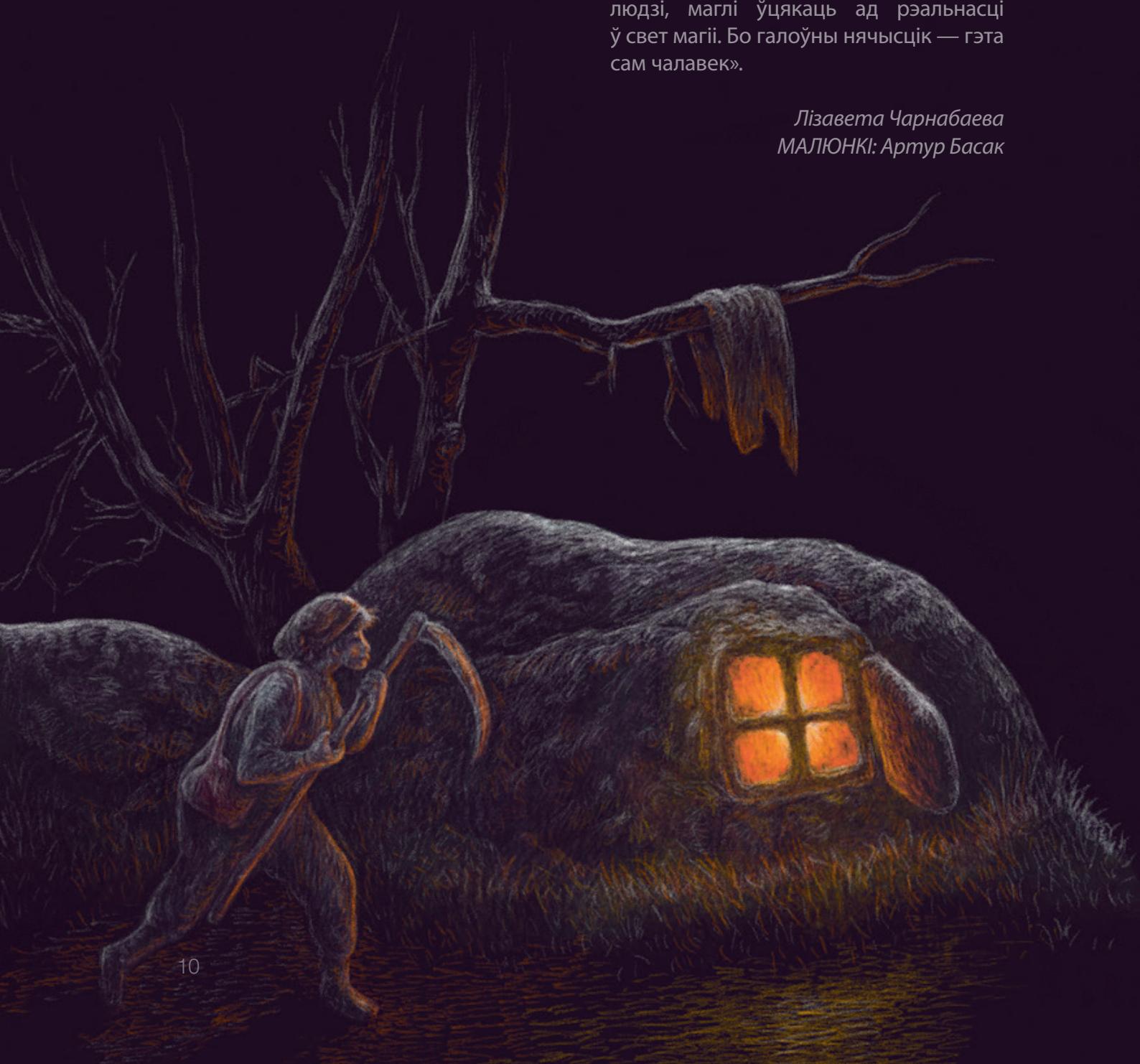

У інстаграм-акаўнце Артура больш за 20 000 падпісантай. 70 % з іх — гэта людзі, якія фізічна знаходзяцца ў Беларусі. Таксама ёсць зацікаўленыя з Украіны і Расіі, ЗША і Польшчы. Ёсць нават вельмі актыўны падпісант з Бразіліі. Атрымліваецца, праект «Беларускія нячысцікі» захапляе і іншаземцаў.

Пра тое, як Артур здолеў зацікавіць беларускай міфалогіяй так шмат лю-

дзей, ён разважае так: «У палякаў ёсць „Вядзьмар“ Сапкоўскага, у англічан — „Гары Потэр“ Дж. Роулінг і „Хобіт“ Дж. Р. Толкіна, у амерыканцаў — „Гульня Тронаў“ Марціна. У беларусаў таксама павінна нешта быць, вось, здаецца, таму мая творчасць прыцягвае многіх. І ўвогуле зараз ідзе пад'ём інтэрэсу да ўсяго беларускага, роднага. Ну і, канешне ж, усе любяць гісторыі. Гэты казачны, міфалагічны свет павінен жыць недзе ў кнігах або малюнках, якраз каб мы, людзі, маглі ўцякаць ад рэальнасці ў свет магіі. Бо галоўны нячысцік — гэта сам чалавек».

Лізавета Чарнабаева
МАЛЮНКІ: Артур Басак

За гады існавання індустрыі японскай анимациі выйшла нямала якасных серыялай і фільмаў, якія зацікавілі заходніх гледачоў заблытанымі гісторыямі, калі арытнымі персанажамі або дынамікай падзеяў. 2022 год не стаў выключэннем у плане годных рэлізаў. Адным з такіх можна назваць адаптацыю мангі «Сям'я шпіёна», якая выйшла яшчэ вясной, аднак амаль адразу трапіла ў спіс галоўных кандыдатаў на званне лепшага анімэ года. Серыял стаў настолькі папулярны, што лёгка змог захапіць вяршыню ў рэйтынгу на сайце Shikimori і ўтрымліваць яе на працягу доўгага часу. Нават праз паўгода пасля выхаду ён усё яшчэ знаходзіцца сярод лідараў з ацэнкай 8,78.

Сюжэт закручваецца вакол таленавітага шпіёна Лойда Форджэра пад кодавым імем «Змрок», які адпраўляецца на місію ў чужую краіну. У ходзе задання яму прыйдзеца завесці жонку і дачку, стварыць вобраз узорнага сем'яніна, каб атрымаць давер аднаго з лідараў варожай дзяржавы. Дзякуючы

свайму досведу Лойд хутка знаходзіць сабе фейкавую сям'ю, але сітуацыя набывае камічнасць, калі аказваецца, што яго новая «жонка» Ёр у таямніцы працуе наёмным забойцам, а дачка Аня ўмее чытаць думкі іншых людзей. Кожны член сям'і мае свае мэты і імкненца не раскрыць свае сапраўдныя намеры. І вось, адштурхоўваючыся ад такога канцепту, здавалася б, з сур'ёзным да жаху сюжэтам, мы апускаемся

ў вельмі лёгкую і мілую камедыю.

Атрымліваць асалоду ад прагляду таксама дапамагае прыемная для вачэй малёўка і анимациі, што асабліва цікава пры ўмове, што над «Сям'ёй шпіёна» працавалі адразу дзве студыі: CloverWorks, вядомая такімі працамі, як «Абяцаны Неверленд», «Харымія» і «Хвост феі: фінал», і Wit Studio, якая раней працавала над «Сагай пра Вінланд» і першымі трывамі сезонамі «Атакі тытанаў». Супрацоўніцтва некалькіх студый анимациі ўжо стала стандратнай практикай, аднак гэты выпадак быў не такім

СВЕТ, У ЯКІМ ДЗЕЦІ НЕ БУДУЦЬ ПЛАКАЦЬ. ВОСЬ ЧАМУ Я СТАЎ ШПІЁНАМ

звычайным. Замест сумеснай працы над усімі этапамі стварэння серыяла, студыі літаральна падзялілі яго на дэльце роўныя часткі

Усе цотныя серыі ствараліся ў CloverWorks, а няцотныя ў Wit Studio. Такім чынам, у кожнай каманды было больш часу на падрыхтоўку серыі без спешкі. Для таго фармату спатрэбілася шмат дадатковых намаганняў з абодвух бакоў. Мастакі і аніматары старанна выпрацоўвалі агульны стыль, каб выключыць любыя, нават самыя дробныя, адрозненні. Ацэньваючы карцінку пасля выхаду анімэ, можна сказаць, што праца была праведзена са-праўды на высокім узроўні. Відэашэраг годны асобнай згадкі. Сцэны ў опенінгу настройваюць на актыўную гісторыю пра шпіёнаў, а канец, наадварот, напоўнены прыемнай атмасферай спакойнага сямейнага жыцця. Анімэ мае добрую малёўку без рэзкіх і кіслотных колераў. Апісаць яе можна словам, якое часта паўтараў адзін з персанажаў, — «Элегантна!».

Аднак, адказваючы на пытанне, што менавіта чапляе ў «Сям'і шпіёна», я згадваю не размалёўку і нават не лёгкі камедыйны сюжэт. Галоўная таямніца поспеху — гэта персанаж Аня Форджэр, яна ж «дачка» галоўнага героя. Менавіта з мемаў з Аней і пачалася папулярнасць гэтага анімэ. Камедыйнасць серыяла збольшага і будзецца вакол яе. Дзякуючы яе здольнасці чытаць дум-

кі гледачы могуць даведацца, пра што думаюць, здавалася б, у паўсядзённых сітуацыях схаваныя пад маскай шпіён і наёмны забойца. Ведаючы праўду пра сваіх «бацькоў», Аня ўсяляк стараецца дапамагчы ім у дасягненні мэта. І хоць амаль заўсёды з гэтага хутчэй атрымліваецца нешта вельмі смешнае, чым карыснае, Аня не здаецца і працягвае ісці наперад. У такіх сітуацыях складана не спачуваць маленькай прыгажуні з «рожкамі» на галаве.

Музыка ў анімэ таксама адпавядае агульнаму ўзору. Дзякуючы ёй аўтары аб'ядналі шпіёнскі экшэн і сямейную камедыю, захоўваючы атмасферу ад пачатку да канца. Такі эфект дасягаецца дзякуючы джазавым матывам, якія лёгка могуць змяніць тэмп і настрой у залежнасці ад карцінкі на экране.

Прыемна, што «Сям'ю шпіёна» можна цалкам паглядзець на беларускай мове. Праект «Анібел» агучыў усе 12 серый на роднай мове, што, відавочна, дадае прычыну азнаёміцца з творам.

«Сям'я Шпіёна» недарма заслужыла шмат хвалебных водгукau. Без лішніх думак яна прымушае шчыра смяяцца і атрымліваць асалоду ад карцінкі і музыкі. Адназначна серыял можа адправіцца ў катэгорыю «перагледзець яшчэ шмат разоў».

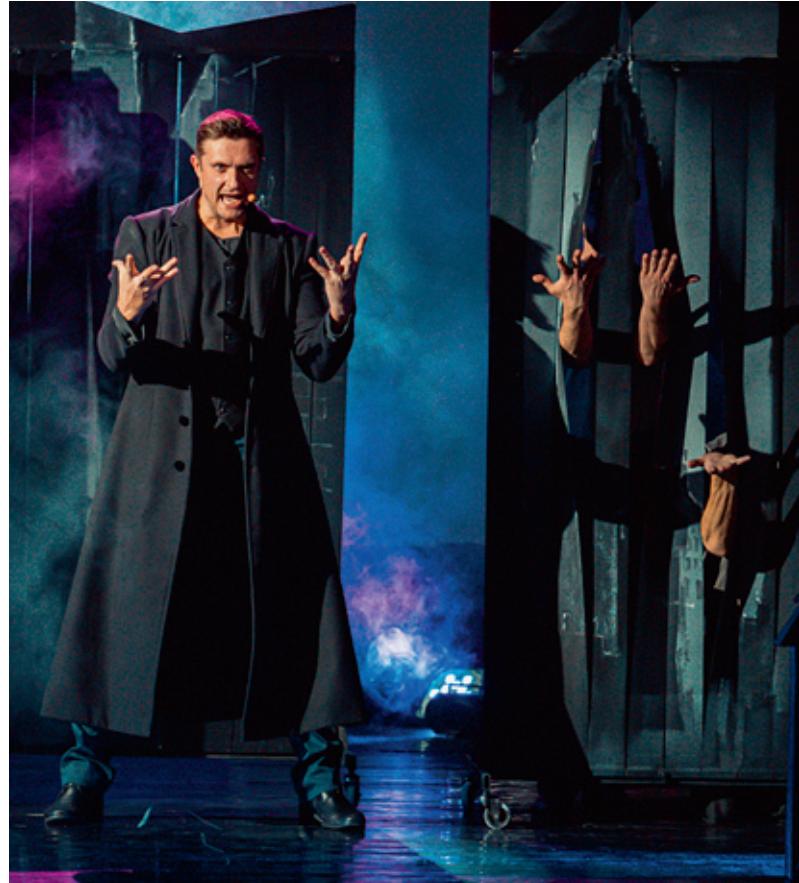
Ігар Пармон

СТРАХ – САМАЕ ЖУДАСНАЕ ЗЛАЧЫНСТВА СУПРАЦЬ СЯБЕ

Святло ліхтароў, якое ледзь пра-
біваецца скрэзъ густую смугу
ночы, квартал, ахоплены майклі-
вым страхам, і дзяўчата, якія знікаюць
з жахлівай сталасцю. Падобны антураж
уласцівы знаёмай лонданскай гісторыі
пра забойцу, знакамітага і адначасо-
ва невядомага. У прывіда было толь-
кі імя — Джэк. Менавіта малая коль-
касць інфармацыі паспрыяла буянству
фантазіі Уладзіславы Арцюхоўскай.
Так, мастацкі кіраўнік Маладзёжнага
тэатра эстрады пераказала крыавую
гісторыю з нечаканага ракурсу. І на сцэ-
не з'явіўся свежы музік.

«Джэк-трыбушыльнік» Уладзіславы
Арцюхоўскай адносіцца да дэтэктываў.
Аднак у аснове спектакля ляжыць не-
чаканасць, нават усёпаглынальны злом
канонаў. Пастаянная сюжэтныя твісты
і нетыповы тон апавядання абызброй-
ваюць гледача, і той вымушаны з трыво-
гай чакаць дзеяння, якое рушыць
услед за чарговай рэплікай персанажа.
Ды і ўпадабанага дзялення герояў
на добрых і дрэнных у гісторыі пер-
шапачаткова няма. Аўдыторыя нічога
не ведае пра антаганіста і бачыць толькі
патэнцыйных ахвяр, якія, дарэчы, не па-
добныя да белакрылых анёлаў. У падоб-
ным вакууме невядомасці напалохаць
здольны кожны лішні шорах за кулісамі.

Працягваючы тэму другарадных
персанажаў... Для жыхароў невяліка-
га мястечка знікненне суседзяў стала
штодзённасцю, яны заленаваліся нават

абмяркоўваць чыйсьці незайдросны
лёс пры сустрэчы. Мяццовы канстэблі
таксама не зацікаўлены ў расследаван-
ні і вешае на справу кляймо «глушца»,
а судмедэксперт доктар Дзюпон без
якога-небудзь спачування канста-
тует смерць чарговага начнога матыля
ад кровастраты. Зрух сюжета адбыва-
ецца ў момант прыезду ў горад новага
следчага, якога наняў мэр.

Цікава, што фігура паліцэйскага
не менш загадковая, чым асока забой-
цы. Калі мы звернемся да класічных ар-
хетыпаў, то інспектара варта аднесці
да Веснікаў. Такія персанажы стымулю-
юць развіццё сюжэту, яны хвалююць
аўдыторыю і правакуюць змены. Можна
сказаць, што з іх з'яўленнем пачына-
еца сапраўдная прыгода. Вось і наш
новы следчы калупае біяграфіі жыха-
роў мястечка, расследуе старажытныя
інтыры і сваркі. Дзіўна, ён практична
разгадвае клубок жорсткіх забойстваў,
але злы геній усё ж на крок напера-
дзе. І гэта, нагадаю, нетыпова для дэ-
тэктывных гісторый. Нават Эдгар По
быў больш прыхільны да сваіх перса-

нажаў, чым спадарыня Арцюхоўская. Так ці інакш спаборніцтва ўжо абазначаных добра і зла расцягваеца на другі раўнд.

Цяпер горад пагружены ў сапраўдную атмасферу страху. Жыхары, якім раней было ўсё роўна, у інспектары ўбачылі надзею на добры канец. Надзея гэтая, на жаль, не апраўдалася. Цяжкія будні парушае Мары Дзюпон, якая жадае мірнага жыцця. Разам са з'яўленнем дзяўчыны ў гісторыю прыходзіць адна адвечная тэма — каханне. Зрэшты, у пастаноўцы пачуццё гэтае раскрываеца праз супрацьпастаўленне: шчырая і трохі наўная Мары і рацыяналны следчы. Пагаджуся, прымаўка пра супрацьлегласці, якія прыцягваюцца, старая, як смяротны грэх. Але каханне ў пастаноўцы служыць сілай, якая не толькі аб'ядноўвае, але і спрыяе разбурэнню. Лепш за ўсё гэта заўважна па персанажы заслужанай артысткі Беларусі Жанет Бутэрус — мадам Манік, гаспадыні публічнага дома. Для яе каханне толькі разменная манета. І менавіта з-за гэтага кахання, як высвятляеца пазней, і з'явіўся Джэк-трыбушыльнік.

Час звярнуцца да архетыпаў другім разам. Магчыма, вы заўважылі, што ў гэтым тэксце ў паліцыянта, нанятага мэрам, няма імя. Ідзем па шляху паста ноўкі, як гаворыцца. І вось наш разумны і рацыянальны інспектар з Весніка ператвараеца ў Пярэваратня, а пры больш дэталёвым разглядзе — у Цень. Архетып Ценю характэрны для негатыўных персанажаў: злодзеяў, антаганістаў і ворагаў. Ліхадзеі і ворагі здольныя на ўсё, аж да забойства, а вось антаганіст доўгі час можа ісці з глоўным героем нага ў нагу, а пасля паказаць сапраўдны твар дзеля дасягнення ўласнай мэты. Таксама нярэдка Цень уvasабляе сілу прыгнечаных эмоцый: пачуццё віны, глыбокія траўмы, якія да часу дрэмлюць у несвядомым, а пасля могуць абудзіцца і знішчыць носьбіта. Менавіта апошняе найбольш падыходзіць нашаму паліцэйскаму. І, магчыма, вы ўжо здагадаліся як яго завуць... Вядома ж, Джэк.

Хочацца нагадаць, што «Джэк-трыбушыльнік» — гэта мюзікл. Шматлікія песні тут працуеца на раскрыцці персанажаў. Будзь то варажбіт-

ка Мілер і яе маніфест супраць свабоды чалавека ад уласнага лёсу. Або дуэт гулякі-прынца і мэра, якія лямантуюць пра бесклапотнае жыццё. Харэаграфія ў пастаноўцы таксама на ўзроўні, у танцах пераважаюць рэзкія, адрывістыя рухі, якія ў агульнай атмасферы спектакля нагадваюць перадсмяротныя канвульсіі. І ўсё ж чырвонай ніткай праз гісторыю праходзіць вельмі моцная думка: змагайся за жыццё.

Калі вы памятаце, жыхары мястэчка былі абыякавыя да чужой гібелі, але пасля здабылі надзею. І тым, хто паказаў персанажам кошт жыцця, хто навучыў шанаваць моманты дыхання, быў Джэк-трыбушыльнік. Так, калектыв Уладзіславы Арцюхоўскай ператварыў крывавы міф у настаўленне і ў чарговы раз звярнуўся да тэм кахання і неадназначнасці лёсу. Словам, да таго, што будзе актуальна, нягледзячы на тое, якое стагоддзе на дварэ: дзесятнаццатае ці дваццатка першае.

Не шкадуйце мёртвых. Думайце пра живых.

Аляксандр Пятроўскі

ЗБОРНИК ВАЛЯНЦІНЫ КАВАЛЬЧУК

Творчасць становіща аддушынай у самыя розныя перыяды жыцця: шчаслівя, важныя, цяжкія. Яна дапамагае зразумець, што знаходзіца ўнутры, перажыць усё з мінімальнымі стратамі нерваў і сіл. Не проста так спецыялісты раяць пісаць дзённікі. І нездарма падобны на татнік меўся ў кожнага другога пісменніка. Я прадстаўляю вам некалькі твораў з уласнага зборніка, на старонках якога ўспамінаю пра мора, бо яно такое неабсяжнае, дзялюся досведам донарства і думкамі з гэтай нагоды. А таксама закранаю, на жаль, паўсюдныя праблемы масак на людскіх тварах і адзіноты ў натоўпе.

ДА МОРА

У блакітным святле яе пакой выглядаў як марская хвала, якая адчайна спрабуе разбіцца аб бераг. Ложак, на якім яна сядзела, быў маленькай ракавінкай, якая трапіла ў палон воднай стыхіі. Яе закалыхвала з боку ў бок, шпурляла то ўзад, то наперад. І нарэшце пляснула на зямлю, змешваючы з мільярдамі вільготных пясчынак і абломкаў каралаў. Пякучае сонца ледзь прабівалася да яе. Але нягледзячы на гэта ёй было доб-ра. Ложачак з маленькай дзяўчынкай нарэште перастала закалыхваць, хоць і ўдарыла аб цвёрды бераг. Яна ляжала пад тоўшчай пяску і атрымлівала асалоду ад спакою. Без святла. Без паветра. Без сонца.

Я глядзела ў сваю залітую блакітным святлом столь і марыла пра мора. Пра тое небывалае задавальненне са смакам дзяцінства, калі ты шчыра вольны і шчаслівы. Ты купаешся суткамі напралёт, забываеш мазацца крэмам ад загару, атрымліваеш асалоду ад шпацыраў з хлопчыкам, якога наўрад ці ведаеш, цалуешся з ім, знёмішся з найлепшай сяброўкай, катаешся на коле аглядзу, слухаеш песні на

незнаёмай мове, улюбліяшся ва ўсё і ўсіх вакол.

Заплюшчваю вочы і ўяўляю, як раніцай прыходжу да мора і распавядаю пра ўсё, што мяне хвалюе, просячы занесці ўвесь смутак як мага далей ад берага і ад мяне. І яно чуе мяне. Утэйнена, што чуе. Кладуся на халаднаватую салённую ваду і адштурхоўваюся ад дна. Цяпер я і ёсць гарызонт. Не зямля, не неба. Я пару. Вада пяшчотна абдымает мяне за плечы, лашчыць спіну і ногі, трymает за рукі, уплятае пальцы ў мае валасы. Мы неразлучныя.

Расплюшчваю вочы і чую гукі прыбою ў сябе ў грудзях. Усміхаюся.

*І я на табе сумую,
о, неабсяжнае.*

Як бы я хацела цяпер зноў вярнуцца да цябе, абмыць сваю галаву, расказаць табе свае тайны. З апошняй нашай сустрэчы змянілася так шмат... Я пасталела, але наўрад ці стала дарослай. Будзь крышачку бліжэй да мяне. І я пакажу табе, пра што ж шуміць маё сэрца, што лъецца па маіх венах. Цяпер сонечныя рэкі пахнуць табой. Ты зрабіла мяне такой.

Хутчэй бы нырнуць у твой ціхі вір, загладзіць свае грахі перад тваім незядным боствам. Папрасіць параду і пачуць у адказ доўгачаканы спакой. Налі ў мяне жыватворную моц. Бо нездарма ў золкі лютайскі дзень я нарадзілася пад тваім імем.

Нават нягледзячы на тое, што ты так далёка, усё роўна знаходзіш моц вылечыць мяне. Няхай нават у думках, стукаючыся хвалямі аб маю душу. Калі-небудзь мы зноў сустрэнемся, і я назаўжды ў табе распушчуся.

ПРА ДОНАРСТВА

Сёння адбылося нешта неверагоднае, прыяцель. І я такая шчаслівая, што нарэшце магу падзяліцца гэтым з табой.

Ты калі-небудзь азіраўся вакол сябе ў нямым крыку пра дапамогу? Усе чамусьці саромяцца падысці і спытаць: ці ўсё з табой у парадку? Або яны проста баяцца... Не ведаю. Но не так ужо і складана ўсміхнуцца мінаку, прапанаваць сурвэтку дзяўчыне, якая плача, можа, нават хлопцу.

Ва ўсіх ёсць свае межы. І некаторыя дасягаюць іх дзень за днём.

*Зварні ўвагу.
Проста паглядзі.*

Праезджаючы міма бальніц і аэропортаў, ці здагадваемся мы, што гэтыя несамавітыя шэрыя збудаванні бачылі нашмат больш шчырасці, чым ЗАГСы? Я хачу адчыніць дзвёры і вызваліць людзей са зняволення смутку ад страты або невыноснай разлукі.

І сёння я пераканалася ў тым, што гэта магчыма.

Часам такое бывае: прачынаешся раніцай і разумееш, што хочацца выратаваць свет. Пачынаеш з сябе, рыхтуеш карысны сняданак, затым адпраўляешся ў горад, але чамусьці ўсё вакол становіцца іншым. Мінакі не азлобленыя,

а стомленыя, дзяўчаты такія прыгожыя, а дзядкі з палачкамі неверагодна моцныя. І ты моцны. Бо ты тут для таго, каб дапамагчы.

У спешцы засоўваючы дакументы і даведкі, апрануўшы нягладжаную спадніцу, я нясуся на прыпынак, адкуль павольна адчальвае мой аўтобус. І ўсё праз тое, што хтосьці занадта шмат спіць.

Імчуся два прыпынкі без перадышкі і ціснуся ў забіты людзьмі транспарт. Ніхто не бачыць маіх пакут, пачытаючы ранішнюю газету, малюючы выгляд крайняга замяшання. Нястрашна. Я ж амаль прыехала.

Прагна хапаю ротам паветра і ледзь трymаюся на нагах. Цяпер я на месцы. Паранаіdalьна правяраю зменку, даведку з прышчэпкамі, хваробамі, аналізамі... А дзе ЭКГ? А не, усё тут. Абутак! Фух, ды вось жа ён, у руцэ ў мяне. Ну ўсё, супакоілася... Стоп, а дзе...? І так па коле. Супакойваюся толькі ў рэгістратуры, калі мяне просяць пачакаць галоўнага ўрача.

Дыхаю.

Спрабую.

Абыходлівы персанал цікавіцца, чаму я прыйшла? Навошта такой маладой дзяўчыне здаваць кроў? «Донарства — гэта адчуванне значнасці, якое само па сабе дае магчымасць адчуць сябе жывым», — адказваю я і сыходжу ў сябе.

Гэта занадта выдатнае пачуццё, каб растлумачыць табе, прыяцель. Ты проста тут. І табе неверагодна добра.

Справа не ў падзяцы або грашовай кампенсацыі. «У нашай бальніцы вельмі шмат цяжкахворых пацыентаў. Іх так шмат, а крыві мала». Нічога не дрыжыць унутры?

Толькі ўяві: калі-небудзь ты сустрэнесх чалавека, які дзякуючы тваёй неацэннай дапамозе змог абняць сваіх

родных, думаючы, што ўжо ніколі не зможа іх нават убачыць. Яны будуць радавацца і задыхацца ад шчасця, а ты ў гэты час будзеш слухаць музыку і думаць пра немагчымае.

Напрыклад, пра тое,
каб выратаваць свет,
не просячы
нічога
наўзамен.

ПРА СЯБРОЎСТВА

Час напісаць пра тое, як усяго толькі адзін чалавек здольны змяніць усё. Твой настрой, стан, звычайны дзень ператварыць у прыгоды, забыцца пра ўсе праблемы, быць настолькі адкрытай, наколькі наогул магчыма...

Так, ёсць такія людзі, дзеля якіх готовы, ну, не горы звярнуць, а горкі. Дзіцячыя. Здуру пагадзіцца на бязглузды заклад і катацца з малымі па чарзе, дзіка смяяцца, падаць, фатаграфаваць самыя «ўдалыя» паставы і вар'яцкія ўсмешкі на твары.

Вось толькі звычайна ўсё гэта няшчыра. Ты ўсміхаешся, строіш з сябе лэдзі, спрабуеш не тое, каб спадабацца, а не прыцягваць увагу. Уключаеш «аўтапілот», апранаеш новую вопратку, чысціш зубы, глядзіш у люстэрка і не пазнаеш. Ты малюеш сабе адзін і той жа твар кожны дзень: ідэальная лінія добра глаухача па-над патрэбай быць пачутай, кропелька ліслівасці ўздоўж сваёй звычайнай прыязнасці, падводка з точаных ведаў, якія хаваюць страх быць абсмяяняй. Схаваем сваю адчувальнасць пад тоўстым пластом высакамернасці і прыпурдрым глыбокай зацікаўленасцю наўзамен звыклай апатыі.

Але варта табе прыйсці без касметыкі, усе тут жа будуць тыкаць у твае зеленаватыя мяшкі пад вачыма, нібыта птухлы погляд і рэдкія бровы. Але табе ўсё адно. Упершыню цябе хочуць выс-

лухаць, але не для таго, каб зразумець, а хутчэй суняць цікаўнасць і мець у запасе яшчэ адну тэму для плётак. Калі ты не прыкідваешся, значыць, становішся ізгоеем альбо здабыткам грамадскасці.

І ты ўжо не ўяўляеш сябе без гэтага. Пасля навучальнага дня з пастаяннай усмешкай баліць твар. Твой твар, скаваны пад тонай касметыкі. Седзячы ў аўтобусе, ты ўжо не адчуваеш ранейшай весялосці. Толькі смутак селіцца ў тваёй душы. Ты зрываеш голас у спробах дакрычацца, ты спыняешся пасярод дарогі і крыйыш на ўсё горла. Ты бяссільна б упаў прама зараз, прама тут, корчачыся ад жудаснага болю ў грудзях, але ты трymаешся за поручань і чакаеш свайго прыпынку. Слёзы бяшумна скочваюцца па тваіх шчоках, калі ты ўсяго толькі заварваеш гарбату. Ніхто не бачыць тваіх слёз. Ніхто праста не хоча іх бачыць. Ніхто не хоча заўважаць. А ўнутры застаецца ўсё менш моцы ісці.

Вось тады ўсяго адзін дзень можа ўсё змяніць. Усяго адзін чалавек можа працягнуць да цябе руку і разам змахнучы усю няшчырасць. І цяпер ты ўсміхаешся не чамусьці, а ёй. Ёй, касіру ў кінатэатры, таму што яна пайшла дзеля цябе на ненавісную меладраму; восені, з якой цяпер нарэшце хочацца пасябраваць; дажджу, бо цяпер ён не раздражняе, а весела размаўляе з табой, пырскаючы пад нагамі, і цалуе, дакранаючыся да твару. Усё вакол становіцца значным і няважным адначасова. Таму што цяпер ты сапраўдны. Ты гатовы да ўсяго. Бо хтосьці трymае цябе за руку ў вялікім перапоўненым вагоне, што едзе дадому.

Валянціна Кавальчук

Заяўка на Парнас

Валошкі

Сіня валошкі —
Восені панчошкі.
Вочкамі міргаюць,
Жыццё аздабляюць.

Поўны кошык кветак!
Ці ж не шчасце гэта?
Пад акном рабіна...
Усё ў краі міла!

Ды найлепшы гэты
Пацалунак лета!
Сіня валошкі,
Жытнія дарожкі...

Восеньская ноч

Возера лясное
У чароце спіць,
А на воднай гладзі
Зорка зіхаціць.

Адзінокі лебедзь
Цішыцца ў вадзе,
Месяц-вартайнік
Берагам брыдзе.

Восеньская ночь
Па зямлі ступае,
Шэпча казкі-бай,
Коўдрай укрывае.

Дзіяна Шукурава,
9 «Б» клас, СШ № 28 г. Гродна

Вавёрка

Скача рудзенькі звярок
На арэшнік і дубок.
Спелых шышак нанасіла
І грыбоў шмат насушыла.

Прыхавала ўсё ў дупло,
Каб зімою есць было.
Восенню папрацавала —
Мех арэхаў назбірала.

Паміж хвоек і бяроз
Бачны толькі рыжы хвост.
Мітуслівая вавёрка
Ад дупла адводзіць лоўка.

Вочкі — пацёркі блішчаць,
З вышыні на нас глядзяць.
Сонца села за лясок,
Спіць салодка наш звярок.

Анастасія Кулікова,
9 «Б» клас, СШ № 28 г. Гродна

Рэзвітанне

Кружыць над крыніцай
Зранку белы бусел,
Скошанай пшаніцай
Пазірае восень.

Пакідае кут свой
Велічная птушка,
Роднаму балоту
Клякоча на вушка.

Робіць круг над дубам,
Дзе было гняздо.
Вецер свічча злосна,
Птаха б'е ў крыло.

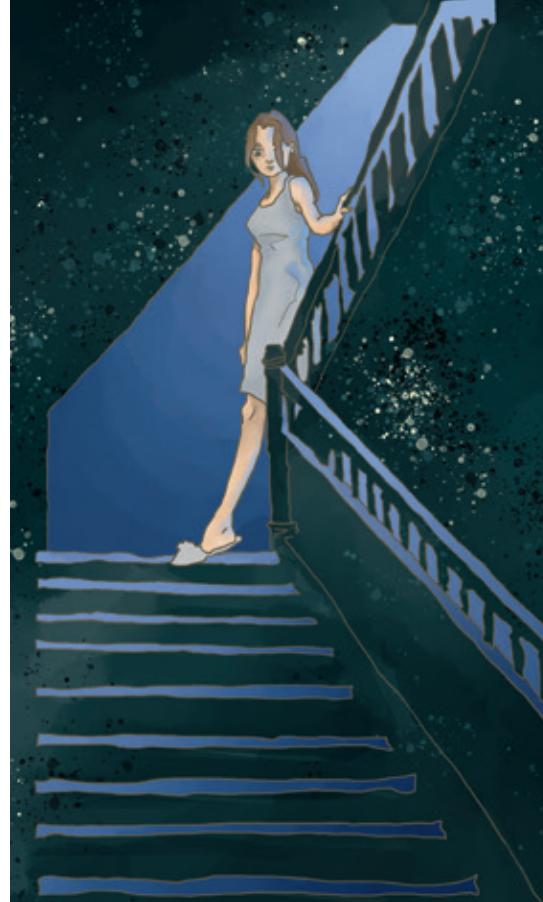
Узяў кірунак бусел
На далёкі бор.
Паляцела птушка
Сярод сініх зор.

ДВАРОВЫЯ СТРАШЫЛКІ

Цёмнай-цёмнай ноччу крыавава-чырвоны Месяц узышоў над тон-кай лініяй гарызонту і асвяціў сваім зяннем беларускія гарады і вё-сачкі. Роўна апоўначы, калі мірныя жы-хары адпачывалі пасля стомнага дня ў сваіх утульных ложках і на пабеленых пячах, пачалі адбываца дзіўныя рэчы. З усіх таемных куткоў пакойчыкаў па-чуўся шэпт, а па рыпучай драўлянай падлозе прабеглі чыесьці маленькія бледныя ножкі. Гэта істота заўсёды на-ведвае людзей у такі час. Яе чулі і на-зіралі ў розных раёнах нашай неаб-сяжнай краіны. Імя гэтай істоты — мі-стыка! У гэтым матэрыйле мы сабралі гісторыі нашых чытачоў, каму давялося сутыкнуцца з неверагодным. У сацы-яльных сетках вы можаце вызначыць легенду-пераможцу, напісаўшы ў наш акаўнт!

ПЛЮШАВЫ ВАМПІР

У пасёлку Ковалева галоўным ан-таганістам лічаць мяккую цацку мя-дзведзя. Своеасаблівы прывід, па апо-ведах, раней часта наведваў выпадко-вия жылыя дамы ў спробах прыцягнуць увагу. Адной ноччу выбар няпрошана-га госця паў на пакой Алены. Жанчына рыхтавалася да сну, пагаворваюць, чытала ў ложку кнігу, калі зауважыла ў калідоры сілуэт плюшавай цацкі. Той рухаўся ў бок кухні. Алена, пераадо-леўшы сумненні і страхі, рушыла ўслед за духам. Аднак у сталовым пакой апы-нуўся незнёмы мужчына. Можна па-

думаць, што цацка хацела папярэдзіць гаспадыню кватэры пра ўварванне. Аднак, як распавядала сама Алена, ме-навіта плюшавы накінуўся на яе і ўкусіў у шую. Куды пасля дзеліся невядомы мужчына і цацачны злачынец невядо-ма. Ды і гэтую гісторыю мы даведалі-ся ад тых, хто нешта чуў пра таго, хто штосьці бачыў.

ГУТАРКА БЕЗ ЛІШНІХ ВАЧЭЙ

Позні вечар, марозны ўзор на шкле, а падаконнік забіты школьнікамі. Ім не пащасціла трапіць у групу падоўжана-га дня праз працоўны графік бацькоў. Дарэчы, менавіта мам і тат чакалі хлоп-цы, калі пачалі дзяліцца містычнымі гісторыямі. Адна з іх, як ні дзіўна, адбы-лася неўзабаве пасля апоўдня. Мікіта спяшаўся ў школыны буфет, каб заняць чаргу і паспець з'есці любімую булачку з грушавым павідлам да пачатку ўро-ка. Хлопец спусціўся на першы паверх, а становая апынулася пустой. Не было ні бяскрайній чаргі, ні знаёмай бу-фетчыцы цёткі Олі, нават кухары ад-сутнічалі. Мікіта блукаў уздоўж пустых

сталоў і крэслаў, калі пачуў непрымушаную размову. Хлопец рушыў на галасы, але нікога так і не знайшоў. Толькі закрычаў, калі гутарка невідзімак пачулася зусім блізка. Мікіта вылещеў са становай, пераадолеў лесвіцу на другі паверх з сусветным рэкордам па хуткасці і з шумам зачыніў дзвёры 2 «А» класа. Вядома, аповедам навучэнца ніхто не паверыў, аднак пасля загадкавыя размовы нярэдка чулі і іншыя школьнікі.

БЕЛЫ СЛУП

Дзіўныя падзеі парушылі спакой жыхароў вёскі Слабада. У кватэры адной сям'і, выхаванай і разважлівой, месцамі нават скептычнай, нешта перамяшчала прадметы. Бывала, пульт ці любімую кнігу знаходзілі ў зусім нетыповых месцах. З часам маштаб «страт» толькі павялічваўся: тэлевізар, які стаяў на шырокай тумбе, усё бліжэй перамяшччаўся да краю, яго вярталі ў звыклае становішча, а пасля знайшлі на падлоге. Добра, што кватэра была здымнай, і сям'я, развітаўшыся з непрыязнымі сценамі, пераехала. Верагодна, уцёкі не парадавалі нябачнага суседа, які ўрэшце рушыў услед за ўпадабанымі кватарантамі. Толькі цяпер ён стаў хаваць дробязі ў роце і вушах старэйшай з дачок. Адзінаццацігадовая, яна ўвесь час выплёўвала дробныя болцікі і аскепкі пластмасы, а з вуха аднойчы дастала дрот. Сама дзяўчынка запэўнівала, што бачыць белы слуп святла, які аддае ёй загады.

ДАРОГА АД МЛЫНА

Гэтая гісторыя вядома яшчэ з тых часоў, калі зерне малолі млыны. Яе нашаму чытачу расказала бабуля, а той — прадзядуля. Так, позняй ноччу бацька з сынам вярталіся дадому. Яны доўга чакалі муку, бо мельнік пераблытаў мяхі

і затрымаліся. Шлях у родную вёску ляжаў праз мост над ракой Аршыцай. Неба даўно баразніу Месяц, было па-начному халаднавата. Але конь, запрэжаны ў калёсы, як апнулася пасля, нерваваўся не праз мароз. На мосце сын пачуў жаласлівы жаночы голас, які клікаў на дапамогу. Ён саскочыў з калёс, схапіўся за парэнчы... у ледзянай ракнай вадзе стаяла голая дзяўчына. Яна вабіла сваёй чароўнасцю, і хлопец зледзь было не зваліўся ў ваду. Але бацька паспеў схапіць хлопца за кашулю і шапнуў: «Маліся!» З тых часоў яны выбіралі больш доўгі шлях дадому, нават калі затрымліваліся на млыне. І ўсім раілі рабіць гэтак жа.

ЧЫРВОНЫ АПАРАТ

У кожным жылым двары, у кожнай вулічнай кампаніі мaeцца агульная страшылка. Адну з такіх нашай чытачцы рассказалі ўжо ва ўніверсітэце. У нейкім пяціпавярховіку Гомеля, якіх у горадзе засталося шмат з часоў Хрущова, быў і, напэуна, ёсьць склеп. У асноўным жыхары захоўвалі там бульбу і іншую гародніну з уласных градак. Але ме́лася на цокальным паверсе змрочнае памяшканне з чырвоным тэлефонам замест ядомых запасаў. Дзеци, вядома, спрабавалі датэлефанавацца. Чырвоны аппарат у пакоі звінеў, пасля здымала трубку нейкая Марыя. Але да самога тэлефона ніхто не падыходзіў! Марыя не казала нічога, акрамя свайго імя, а пасля сувязь абрывалася. Дзіцячая пястота працягвалася нейкі час, потым забаўка надакучыла. Пра тэлефон усе забыліся да таго часу, пакуль Лёша з кампаніі тых, хто тэлефанаваў, не захварэў. Ён і па жыцці быў чэзлым, часта

праводзіў лета з градуснікам пад пахай, але тым разам усё было інакш. Хлопчык казаў, што за ім па пятах ходзіць Марыя, тая самая, якая здымала трубку чырвонага тэлефона. Паводле яго слоў, гэта была доўгавалосая дзяўчына з сіплым ціхім голасам. Хлопцы з двара, вядома, не верылі, але Лёша не папраўляўся. Пастаянныя выклікі лекараў на дом не дапамагалі, а лета пагражала скончыцца. Тады адна дзяўчынка з кампаніі рассказала пра ўсё сваёй бабулі з загадкавай рэпутацыяй. Бабулька параіла Лёши яшчэ раз — апошні — датэлефанавацца да чырвонага тэлефона і сказаць пару слоў. Хлопец так і зрабіў. Марыя нечакана доўга не здымала трубку. Калі нарэшце гудкі перапыніліся, пачуўся ціхі сіп, Лёша загадаў суразмоўніцы ўбірацца і пакінуць яго ў спакоі. Так ці інакш, а Марыю ён больш не бачыў, ды і з тых часоў стаў хварэць як звычайна — часта, але нядоўга. Наша чытачка таксама рассказала, што неўзабаве пасля таго, як пачула гэтую гісторыю, пазнаёмілася з яе галоўным герояем. Ён паступіў у адзін са сталічных універсітэтаў, жыў у суседнім інтэрнаце студэнцкага гарадка і пацвердзіў, што гісторыя з чырвоным тэлефонам сапраўдная.

У сучасным свеце, як кажуць, усё цячэ, усё змяняецца. У спешцы мала хто здзіўляе дзіўныя з'явы, усе вельмі пагружены ў будзённыя клопаты. Хочаце верце, хочаце — не, але ноччу, пакуль мы спім, свет становіцца крыху больш загадковым. Неверагодныя істоты бегаюць і лётаюць па паветры, зазіраюць у вокны. Як і людзі, гэтыя ў асноўным нябачныя істоты бываюць радаснымі і сумнымі, добрымі і не вельмі. Ёсьць шмат способаў сустрэцца з імі, але я вам не раю.

Ангеліна Данцова

ПАЛЯВАННЕ НА СМАЎЖА

НАТАЛЛЯ БУЧЫНСКАЯ

ЗНАЁМСТВА З ГУРМАНАМ

Жыў на свеце Гурман. Чым толькі ён не ласаваўся за жыццё! Бывае, гурмана блытаюць з абжорам, але гэта зусім розныя людзі. Абжоры абы набіць страўнік ежай. Гурман жа вышуквае стравы вытанчаныя і незвычайнія. Акрамя таго наш Гурман быў вялікім прыхільнікам прыгажосці нават у спажыванні ежы. Таму ён заўсёды насыў з сабою футарал, зроблены са слановай косці, у якім ляжалі срэбныя лыжачкі, відэльцы і ножычки. Нават маленькі срэбны кубачак быў. А яшчэ — бляюткая накрухмаленая сурвэтка.

Гурман вельмі любіў фатографавацца са стравамі, якія збіраўся з'есці. Ён набыў палку для сэлфі і пачаў весці свой блог у сеціве, каб усяму свету паведаміць, ці даспадобы яму прыйшліся далікатэсы краін, якія ён наведаў.

Вось ідзе аднойчы Гурман вуліцамі горада. Галодны! З учарашняга дня макулінкі ў роце не было. Не таму, што паесці няма чаго. Вакол столькі смачнага прадаецца! Рэстараны і кавярні прапануюць самыя неверагодныя сма��і. І гроши мае — купляй ды ласуйся. Гурман жа толькі носам круціць: гэта не хачу, тое еў разоў 20 у 20 розных краінах, а вуньтым мяне наогул не спакусіш.

Зайшоў Гурман у шыкоўны рэстаран. Афіцыянт яму адразу меню пад нос — тыц. Абірайце, маўляў, чаго душа пажадае. У меню такія апетытныя фотаздымкі, што іншы ўжо сліной сышоў бы, разглядаючы, а Гурман на ўсю гэту апетытнасць — нуль увагі. Гартаў-гартаў, аж бачыць на апошніяй старонцы дзіўную аўвестку: «Увага! Самая

смачная страва з печанага смаўжа
ад шэф-кухара нашага рэстарана!»
Ніжэй падрабязнае апісанне той стра-
вы надрукаванае.

— Хм, — зацікавіўся Гурман, —
якое цікаве спалучэнне інгредыен-
таў! Пэўна, гэта павінна быць смачна.
А як выглядае?

Вось табе і маеш: фотаздымка няма!
Затое расказваецца, што шэф-кухар
вучыўся кухарскай справе ў Парыжы
і так цудоўна напрактикаваўся гата-
ваць смаўжоў, што ўзнагароджаны
за сваё майстэрства ажно трymа за-
латымі медалямі! І дзіўная прыпіска:
«Таму наведніку рэстарана, які зловіць і прынясе смаўжа, шэф-кухар пры-
гатуе яго зусім бясплатна — як прыз
за спрыт».

— Што за глупства? — здзіўлена запытаяўся Гурман у афіцыянта. — Чаму гэта наведнікі самі павінны лавіць смаўжоў?

— О! Гэта цэлая гісторыя, — з та-
ямнічым выглядам прашаптаў афіцы-
янт. — Калі пан мае цікавасць, я перака-
жу караценька.

Афіцыянт расказаў, што калі славуты
шэф-кухар прыбыў на працу ў іх рэста-
ран, усіх смаўжоў у краіне ўжо знішчылі,
і гатаваць каронную страву яму не было
з чаго! Хадзілі чуткі, што бачыў нехта
аднаго вельмі тлустага смаўжа паблізу
вялікага вінаградніку. Але злавіць яго
нікому не ўдалося. Вось і мусіў шэф-ку-
хар даць такое дзіўнае абяцанне, каб
не развучыцца смаўжоў запякаць
ды кваліфікацыю не страціць.

Гурман насмешліва хмыкнуў. Вось жа
прыдумалі — нялоўны смоўж! Бакі на-
дарвеш са смеху!

— Лухта нейкая! Смаўжы — усім вядомыя маруды! Калі тлусты смоўж жыве
ў вінаградніку, можна падсцерагчы яго
і злавіць!

— Спрабавалі! Ды нікому яшчэ не

пашчасціла! Нейкі вельмі ж вёрткі
смоўж!

— Не веру! — аж зазлаваў Гурман. —
Я тут сяджу галодны і слухаю бай-
кі пра немагчымасць здабыць смаў-
жа! Дык вось! Перадайце Кухару! Сён-
ня ж я ўпалюю гэтага смаўжа і дастаўлю
яго на кухню, чаго б мне гэта ні кашта-
вала! Макулінкі ў рот не вазьму, пакуль
печанага смаўжа не пакаштую! — ра-
шуча дадаў Гурман. Ён хуценька зрабіў
невялікі запіс, паведаміўшы, што вы-
правляеца паляваць на смаўжа, вы-
клаў яго ў блогу і выйшаў з рэстарана.

Перш-наперш ён зайшоў у краму
«Паляванне і рыбалоўства», накупіў там
мноства неабходных для палявання рэ-
чаў і мясцовую мапу. Пасля разведаў,
дзе знаходзіцца вінаграднік. Выходзіла,
што няблізка. Трэба пад'ехаць на трам-
ваі. Пасля на электрычцы. А там яшчэ
кілеметры трэ пешкі. Галодны Гурман
незадаволена насупіўся, але рушыў
ударогу.

СМОЎЖЫК ПАДАРОЖНІЧАЕ І ВЯРТАЕЦЦА

Можа, Смоўжык і быў некалі тлустым,
як яго апісваў афіцыянт. Але з тae пары,
як на яго пачалі паляваць, ён вельмі
схуднеў і набыў вёрткасць, надта нез-
вычайнью для свайго брата. Ён зусім
не рваўся стаць смажаным ці печаным
далікатэсам, таму ратаваўся як мог:
і сярод травінак хаваўся, і ў апалую лі-
стоту зашываўся, і ў зямлю закопваўся,
і за каменьчыкам туляўся. Але аднойчы
так дапяклі яго хцівія смоўжашукаль-
нікі, што выправіўся ён у свет шукаць
больш спакойнага і бяспечнага месца.

Поўз бедны Смоўжык з перасцяро-
гай, хаваўся ад кожнай падазронай
постаці. Не раз быў на валасок ад гібе-
лі, не аднойчы перадрыжэў як асінавы
лісток. Адно добра: як толькі здарожыў-
ся, знайшоў зацішны куточак, абцёр на-

совачкай спатнелы тварык ды палез у сваю хаціну. Адпачне, выспіцца і зноў выпраўляеца ў дарогу. Так, паціху перабіраючыся з месца на месца, дапяў наш Смоўжык ажно да мора!

Бачыць: порт вялікі, караблёў шмат. А пасажыраў наогул процьма! Сярод іх, вядома, нямала аматараў печанымі смаўжамі ласавацца. Таму Смоўжык ціхен'ка прабраўся да дна карабля і надзейна на ім замацаваўся. Куды паплыве карабель, мужнага Смоўжыка не цікавіла. Абы далей ад заўсёдняга страху быць скопленым!

Так пачалося незабыўнае падарожжа Смоўжыка, якое падарыла яму процьму захапляльных імгненняў і знаёмства з замежнымі родзічамі-смаўжамі. Яны былі такія розныя і незвычайныя! Найбольш уражвала іх прыстасаванасць да жыцця, якое паўсюль кішэла небяспекамі. У некаторых сваякоў ён таму-сяму навучыўся і нават прайшоў курс самаабароны. Аднойчы паўдзельнічаў у смаўжыных забегах і выявіў, што ён — вінаградны смоўж — самы хуткі сярод сваіх суродзічаў. Крыху супакоены, вярнуўся дамоў. Вось жа — зрабіў ледзь не ваколсветнае падарожжа і жывы застаўся! Можа, і надалей шчасціць будзе?

Зажыў Смоўжык як і раней, але толькі-толькі паверыў, што ўрэшце яго пакінулі ў спакоі, як аб'явіўся ля вінаградніку Гурман.

ПАЛЯВАННЕ НА НЯЎЛОЎНАГА СМОЎЖЫКА

Сядзіць Смоўжык пад вінаграднай лазою, сакавіты лісток зубкамі перацірае. Аж бачыць, крадзеца нехта вялізны. Дакладна не вінаградар. Ці мала Смоўжык за жыццё тых вінаградараў пабачыў? Цудоўныя людзі, якіх нічога акрамя ўраджаю не цікавіць. Ну, пасярдуюць крыху, пабачыўши,

колькі Смоўжык лістоў аб'еў, але неўзабаве і адпусціцца. Чуў ён, некалі ў адной краіне вінаградары не вытрывалі і за панішчаны вінаграднік сурова пакаралі смаўжоў. Яны сабралі іх у скрыні, пагрузілі на карабель і адвезлі на выспу ў моры, дзе смаўжы не знайшлі для сябе нічога смачнага, а таму цішком прысмакталіся да дна карабля ды вярнуліся назад. Вінаградары на смаўжоў рукой махнулі і больш іх не чапалі.

Чалавек, што краўся сярод вінаградных лозаў, быў абвешаны рознымі прыстасаваннямі: бінокль, фотаапарат, палка для сэлфі, мех пры баку, футарал там жа боўтаеца, падхватнік, альбо па-іншаму сачок, з-за пляча тырчиць. Незнамец мармытаў нешта незразумелае, яго вочы хціва паблісквалі. З'яўленне паляўнічага-Гурмана дужа засмуціла Смоўжыка.

— Мала было на маю галаву мясцовых драпежнікаў, дык яшчэ нейкі замеж-

ны аб'явіўся! — забедаваў Смоўжык. Ён адпоўз за каменьчык і схаваўся ў сваёй хатцы. Выкапаць у зямлі ямку было б надзейней, ды на гэта бракавала часу.

Але і Гурман быў не промах! Ён даволі наслухаўся баек пра незвычайна вёрткага Смоўжыка, таму распачаў паляванне па ўсіх правілах. Напачатку, вядома, паведаміў пра гэта ў блогу, агледзеў вінаграднік у бінокль, а пасля ўзбройўся велізарнай лупай. Не мінула і гадзіны, як Гурман адшукаў смоўжыкаву хатку. Узяў палку для сэлфі, спрытна падчапіў ракавінку-схованку і кульнуў яе ў бляшаную скрынечку, адмыслова для гэтага набытую ў краме «Паляванне і рыбалоўства».

— Хе-хе! — цешыўся Гурман, разглядаючы трафей праз лупу. Так і смаўжыны дамок, і сам яго жыхар выглядалі куды большымі, чым былі насамрэч. — Пэўна, за гэтым смаўжом адны няўклюды палявалі. От я нават замарыцца не паспеў, а смоўж ужо злойлены: што значыць спрыт і хітрасць!

Зрабіўши некалькі здымкаў сваёй здабычы, задаволены Гурман адзначыў, што яго паляванне на смаўжа выклікала цікавасць і набрала ўжо нямала падабаек. Раптам яго апанаваў сон. Можа, праз голад. Але хутчэй праз сонца, што добра прыпякала плечы. Гурман пазяхнуў разок-другі, агледзеўся і вырашыў падрамаць. Сарваў зялёны вінаградны лісточак і кінуў яго ў бляшанку.

— Падсілкуйся, пакуль я перадыхну. Ты мне патрэбны жывым і тлустым, — загадаў ён смаўжу і, нават не прыкрыўшы нічым бляшанку, кульнуўся ў траву — і заснуў.

Хто іншы самлеў бы з перапуду адразу, як трапіў у палон. Толькі не наш Смоўжык! Дачакаўшыся цішыні, ён асцярожна вызірнуў з ракавінкі адным ражком-вачаняткам, трывожна зіркнуў

наўкол і хуценька схаваўся. Счакаўшы хвілінку, смялей высунуўся з хаткі. Ух! Якая палёгка! Гурман бесклапотна спіць, раскінуўшы руکі, і толькі соладка прыцмоквае ў сне. Смоўжык уважліва агледзеў месца свайго зняволення і ажно засміяўся: звычайная бляшанка. Абы часу хапіла на ўцёкі!

Ён хуценька адштурхоўваўся сваёй ножкай і рухаўся ўгору па гладкай бляшанай сценцы. Дабраўся да краю, пералез праз яго, а потым па сцяблу кветкі як на ліфце спусціўся на зямлю і даў драла ад застрашлівага паляўнічага.

Прачнуўся Гурман. Пацягнуўся, ablізнуўся. Трэба да Кухара са здабычай спяшацца. Аж бачыць — няма смаўжа! Цап Гурман за пустую бляшанку, глядзіць — вачам сваім не верыць!

— Пратаў! — мармыча разгублены Гурман. — Можа — скраў хто?

Круць туды, круць сюды! Нідзе нікога!

— Куды ён мог падзецца? — зазлаваў Гурман.

Бляшанку адкінуў. Схапіў павелічальнае шкло, не паленаваўся нават наўколенцы стаць і давай поўзаць узад-уперад, пратажу шукаць. Поўзаў-

поўзаў, ёрзаў-ёрзаў, бачыць: вось ён, уцякач! Хоць голымі рукамі бяры, каб не гідлівасць. Адна справа — есці прыгатаваныя стравы, але зусім іншай — хапаць тое, што мае стацца ежай. Хто яго ведае, таго смаўжа, — а раптам ён атрутны ў сырым выглядзе. Можа, трыв дні не мыты — поўзае ж невядома дзе.

Гідлівы Гурман, але прадбачлівы! Не з адной бляшанкай выправіўся паліваць. Складны падхватнік для матылькоў выцягнуў і накінуў на ўцекача.

— Ага! — радуецца. — Быць табе, браце, сёння ж засмажаным і пададзеным з падліўкай. От пачакай!

Хацеў ён зноў смаўжа ў бляшанку пасадзіць, азірнуўся: што за навала, дзе яна падзелася?

— Ат! Ці не я сам зашпульнуў яе некуды? Ды бляшанка — не смоўж! Вокам не зміргнеш, як адшукаю, — супакоіў сябе Гурман.

Узяўся ён шукаць бляшанку, а падхватнік са здабычай пакінуў ляжаць на зямлі.

Толькі Смоўжык не промах. Давай ямінку ў зямлі капаць, каб схавацца ў ёй. Акурат паспеў! Пакуль Гурман па вінаградніку бегаў, здабыча як скрэз зямлю правалілася.

— Ды што за здзек такі! — падкінуў няўдалы паляўнічы пусты падхватнік.

Нават Смоўжыку ў ямінцы чуваць, як злуеца і лаеца Гурман. Дзіўна яму, што смоўж яго ўжо двойчы вакол пальца абвёў! Відаць, не такія ўжо смаўжы і маруды!

Прыкра стала небараку. Але адступацца ад свайго ён не звык, ды і ў блогу ўжо раззваніў пра свой спрыт.

Выцягнуў Гурман мех. Раскрыў яго там, дзе апошні раз смаўжа бачыў. Сядзіць, разважае, што далей рабіць. Есці ж так хочацца, што няма ўжо сілы трываць!

— Эх! — думае, — хаця б вады напіцца! Але ж нельга! Слова даў перад афіцыянтам, выклік шэф-кухару кінуў!

Пракаўтнуў Гурман сліну, аж бачыць: Смоўжык паціху з ямкі выбіраецца. Відаць, яскравае сонца асляпіла ўцекача. Падалося яму, што небяспека мінулася, і папоўз Смоўжык праста ў пастку! Гурман жа варон не страляе. Пхнуў палкай для сэлфі хатку-ракавінку — і паляцеў бедны Смоўжык у мех, як у апраметную. Гурман усхапіўся, сабраў свае прылады, мех пад паху — і бягом у рэстаран!

Сядзіць Смоўжык у мяху, ад страху млее. Туды-сюды кінецца — ні прасвету, ні дзірачки! Перахітрыў яго Гурман.

— Не! — вырашыў Смоўжык. — Палон — гэта яшчэ не канец! Нездарма ж я прайшоў курс самаабароны! Не здамся!

Працяг будзе

Бярозка

Заснавальнік

Вытворча-выдавецкае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Дом прэсы»

Галоўны рэдактар:

Паліна Вітальеўна Карапева

Рэдакцыйная калегія:

Алесь Бадак, Алесь Дуброўскі, Алесь Карлюкевіч, Уладзімір Ліпскі, Алеана Масла, Людміла Рублеўская, Аляксей Чарота, Таццяна Швед

Адрас рэдакцыі

Юрыдычны і паштовы адresы:
Рэспубліка Беларусь, 220013, г. Мінск,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.
chas.bjarozka@gmail.com
Тэл.: 8 (017) 311-16-07, 8 (017) 311-16-98.

Падпісныя індэксы:

74822 — індыўідуальны
74888 — індыўідуальны льготны для членаў БРПА
748222 — ведамасны
74879 — ведамасны льготны для ўстаноў адукацыі і культуры

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі № 210 ад 25.07.2019, выдадзеное
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выдавец:

Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства «Дом прэсы»

Дырэктар:

Фёдар Пятровіч Карапеня

Адказны сакратар:

А. В. Канановіч

Рэдактар адзела:

А. І. Пасавец

Мастацкі рэдактар, камп'ютарная вёрстка:

П. В. Карапева

Стыль-рэдактар:

П. У. Забела

Падпісана да друку 19.10.2022 г.

Фармат 60x84 ¼. Друк афсетны.

Ум. друк. арк. 3,72. Ул.-выд. арк. 3,42.

Тыраж 565 экз. Заказ ??.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
«БудМедыяПроект»

ЛП № 02330/71 ад 23.01.2014,

вул. В. Харужай, 13/61, 220123, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

© РУП «Дом прэсы», 2022

Цяпер «Бярозку» можна набыць онлайн!

Заходзь на **belkiosk.by** — і любімы часопіс будзе
у тваім гаджэце!

А дляamatатараў шоргату паперы пад пальцамі —
ільготная падпіска па індэксе 74888 (індыўідуальная)
і 74879 (ведамасная).

Штомесячны грамадска-палітычны
і літаратурна-мастацкі часопіс (для дзяцей
сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту)
Выдаецца са снежня 1924 года
Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны»

01 Беларуская літаратура:
MІХАІЛ МУРЗА. The walking dead
па-беларуску

04 Дайджэст:
АЛІНА КРЫЛОВА. Старожытныя кельты, хрыс-
ціянства, смерць і варажбы

06 Гісторыя поспеху:
ЛІЗАВЕТРА ЧАРНАБАЕВА. Беларускія
нічысцікі

11 Праектар:
ІГАР ПАРМОН. Свет, у якім дзеци не будуць
плакаць. Вось чаму я стаў шпіёнам

13 Культурная хроніка:
АЛЯКСАНДР ПЯТРОЎСКІ. Страх — самае жу-
даснае злачынства супраць сябе

18 Школа журналістыкі:
ВАЛЯНЦІНА КАВАЛЬЧУК. Зборнік

22 Заяўка на Парнас:
ДЗІЯНА ШУКУРАВА, АНАСТАСІЯ КУЛІКОВА.
Вершы

24 Дайджэст:
АНГЕЛІНА ДАНЦОВА. Дваровыя страшылкі

27 Літаратурныя старонкі:
НАТАЛЛЯ БУЧЫНСКАЯ. Паляванне на смаўжа

Шаноўныя чытачы! Каб даведацца, дзе можна набыць ча-
сопіс «Бярозка» праз філіялы РУП «Белсаюздрук», звяр-
тайцяся па наступных тэлефонах:

Горад Мінск

+375173636327

+375172764542

Брэстская вобласць

+3751562219838

Віцебская вобласць

+375212480441

Гомельская вобласць

+375232558813

Гродненская вобласць

+375152569517

Мінская вобласць

+375173636327

Аўтар вокладкі і разварота: Аліна Лабус
(byami_art .

Аўтар фотаздымка: Кацярына Ярашэвіч
(e_r_o_s_h_k_a .

«Бярозка» ў сацсетках:

@bjarozka

@bjarozka.mag

@bjarozka.mag

Рэбі нечакане, Рэбі, Як не бывае,
Рэбі, Як не робіць ніхто, — і тады
пераможаш. Нават калі ты слабы.
Як камар пасярод варожага мора.
Таму што толькі дурні разважаюць
засёды па правілах загрова-
гі сэнсу. Таму што чалавек
толькі тады чалавек. Калі ён
азёрзка рве панылдэ нака-
наванне і плюе на «справ-
вечны» закон.

ISSN 0320-7579

9 770320 757007

2010